

دیدگاه تخصصی

پاییز ۱۴۰۱

نقش موسسات کنفوسیوس در دیپلماسی فرهنگی چین

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه شریف

دیدگاه تخصصی فرهنگ و صنایع خلاق دیپلماسی فرهنگی نقش موسسات کنفوسیوس در دیپلماسی فرهنگی چین مهسیما عبداللهیان محمدعلی امینی	نوع سند حوزه تخصصی برنامه عنوان نگارنده / نگارندگان ناظر کیفی مشاور / مشاوران ارزیاب / ارزیابان موعد تحویل تاریخ انتشار مخاطب / کارفرما
مه‌ماه ۱۴۰۱ آذرماه ۱۴۰۱ اندیشکده حکمروانی فرهنگ و صنایع خلاق	
مالکیت فکری و حق تألیف	
توضیح حق تألیف و مالکیت فکری	فرد / مؤسسه

جملات کلیدی
<ul style="list-style-type: none">- جوزف نای موسسات کنفوسیوس را نمونه بارز قدرت نرم چین می‌داند.- موسسات کنفوسیوس بر آموزش زبان و فرهنگ چینی متمرکز هستند.- مؤسسه‌های کنفوسیوس، یکی از برجسته‌ترین ابزار دیپلماسی و همچنین تجلی برنامه قدرت نرم فرهنگی چین هستند.

کلمات کلیدی دیپلماسی فرهنگی - چین - مؤسسه کنفوسیوس

کنفوسیوس به عنوان بزرگترین متفکر چینی در تاریخ و به عنوان بنیانگذار یک مکتب فکری شناخته می‌شود. بیش از دو هزار سال بعد از کنفوسیوس، نام او توسط یک مؤسسه آموزشی - مؤسسه کنفوسیوس - استفاده شده و در سراسر جهان گسترش یافته و همچنین مورد پذیرش بسیاری از مردم قرار گرفته است. موسسات کنفوسیوس، مدارس زبان چینی هستند که توسط دولت چین ایجاد شده‌اند. دولت چین، این موسسات را با همکاری دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی خارجی به منظور ارتقای درک زبان و فرهنگ چینی اداره می‌کند. در فاصله زمانی چهار سال یعنی از ۲۱ نوامبر ۲۰۰۴، زمانی که اولین مؤسسه در سئول، کره جنوبی افتتاح شد تا اکتبر ۲۰۰۸، ۲۹۲ مؤسسه و کلاس درس کنفوسیوس در ۷۸ کشور جهان تأسیس گردید. چنین رشدی توجه زیادی را به خود جلب کرده است؛ زیرا برای یک آموزشگاه زبان، کاملاً غیرعادی است که بتواند به این سرعت توسعه پیدا کند. بسیاری از افراد رشد سریع این مؤسسات را افزایش «قدرت نرم»^۱ چین می‌دانند. جوزف نای که برای اولین بار مفهوم «قدرت نرم» را مطرح کرد، مؤسسات کنفوسیوس را نمونه بارز آن می‌داند. علاوه بر این، بسیاری از کسانی هستند که در مورد افزایش تعداد مؤسسات کنفوسیوس در خارج از کشور هشدار می‌دهند و از فعالیت آن‌ها به عنوان تبلیغات ایدئولوژیک برای حزب کمونیست چین انتقاد می‌کنند.

موسسات کنفوسیوس و دیپلماسی فرهنگی چین

چین در حال تأسیس مؤسسه‌های کنفوسیوس در پردیس‌های دانشگاهی در سرتاسر جهان با هدف آموزش بیشتر زبان و فرهنگ چینی است. از زمان ایجاد اولین مؤسسه کنفوسیوس در سئول در سال ۲۰۰۴، تعداد کل مؤسسات در سراسر جهان به طور قابل توجهی افزایش یافته است. تا سال ۲۰۱۹، تعداد ۵۳۰ مؤسسه کنفوسیوس در کشورها و مناطق در سراسر جهان تأسیس شده که بیش از دو برابر مؤسسه گوته آلمان و بیش از چهار برابر مؤسسه سروانتس اسپانیایی است (Becard & Menechelli, 2019).

مؤسسه‌های کنفوسیوس، به نوبه خود، یکی از برجسته‌ترین ابزار دیپلماسی و همچنین تجلی برنامه قدرت نرم فرهنگی چین هستند. این مؤسسات، طبق اساسنامه، می‌توانند به اشکال مختلف و با انعطاف پذیری برای رسیدگی به نیازهای هر کشور ایجاد شوند. اکثر شعبه‌های مؤسسه کنفوسیوس ماحصل مشارکت بین سه نهاد است: هانبان^۲ (سازمان اصلی کنفوسیوس)، یک مؤسسه چینی (معمولاً یک دانشگاه) و یک مؤسسه خارجی (معمولاً یک دانشگاه). هانبان معمولاً یارانه‌هایی در حدود ۱۰۰ تا ۱۵۰ هزار دلار به دانشگاه‌های

^۱ Soft Power

^۲ Hanban (Confucius Institute Headquarters)

شریک خود برای پوشش هزینه‌های اولیه راه‌اندازی موسسات کنفوسیوس اعطا می‌کند. پس از ادغام مؤسسه، بودجه آن از فعالیت‌های مشترک هانبان و دانشگاه شریک تأمین می‌شود. علاوه بر این، هانبان ممکن است وسایل کمک آموزشی ارائه دهد و معلمان چینی را به آنجا بفرستد.

از حیث عملکرد، موسسات کنفوسیوس بر آموزش زبان و فرهنگ چینی، ارائه برنامه‌های تبادل فرهنگی و آموزشی، تقویت روابط با سایر ملل و همچنین ترویج چندفرهنگی و ایجاد جهانی هماهنگ‌تر متمرکز هستند. برنامه‌های «کلاس‌های درس کنفوسیوس^۳» و «کنفوسیوس آنلاین^۴» نیز مشابه مؤسسه کنفوسیوس عمل می‌کنند؛ اما بیشتر بر آموزش دانش‌آموزان دبیرستانی و راهنمایی تمرکز دارند. به‌طور کلی، انتقاد نسبت به عملکرد موسسات کنفوسیوس شبیه به سایر ابزارهای دیپلماسی فرهنگی چین است. این موسسات ظاهراً توسط دولت کنترل می‌شوند و به عنوان مکانیزم تبلیغات حزب کمونیست چین عمل می‌کنند. ویژگی خاص موسسات کنفوسیوس، حضور آن‌ها در دانشگاه‌هاست که به دلیل سانسور احتمالی در بحث‌ها در مورد موضوعات حساس برای چین، تهدیدی برای آزادی دانشگاهی محسوب می‌شوند (Becard & Menechelli, 2019).

موسسات کنفوسیوس بیشترین فعالیت را در ایالات متحده آمریکا دارند. قدمت تعدادی از این موسسات در دانشگاه‌های آمریکا به بیش از ده سال می‌رسد. این موسسات با دایر کردن ۳۰۰ کلاس آموزش چینی ماندارین و حضور ۲۰۰ استاد چینی در ۸۱ دانشگاه آمریکا فعالیت می‌کنند. هر ساله همایش بین‌المللی کنفوسیوس نیز در چین برگزار می‌شود. این همایش با حضور مقامات عالی دولت مرکزی چین افتتاح می‌گردد (خانی و پرویز، ۱۳۹۹: ۲۲).

به عنوان نمونه، در ادامه تأسیس موسسات کنفوسیوس و فعالیت آن‌ها در کشور مالزی، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

موسسات کنفوسیوس در کشور مالزی

بخش آموزش به قابل مشاهده‌ترین و کارآمدترین زمینه برای اجرای دیپلماسی فرهنگی چین در مالزی تبدیل شده است. این موضوع، یک روند جدید در چهارچوب روابط چین و مالزی است که در اواخر دهه ۲۰۰۰ آغاز شده است. تأسیس مؤسسه کنگ زی (کنفوسیوس) در کوالالامپور یکی از مصادیق مهم حضور فرهنگی چین در مالزی است. تا پیش از آن، بیش از شصت مدرسه چینی در سراسر مالزی، از مدارس ابتدایی تا کالج‌های غیردانشگاهی-که دوره‌هایی را به زبان چینی ماندارین (پوتونگوا) برگزار می‌کردند- وجود داشته است.

^۳ Confucius Classrooms

^۴ Confucius Institute Online

محل اصلی آموزش زبان و فعالیت‌های فرهنگی ساختمان مؤسسه کنگ زی در محوطه دانشگاه مالایاست. کنگ زی در خارج از شهر کوالالمپور نیز فعالیت می‌کند. ۲۸ معلم زبان دارای گواهی ارائه شده توسط این مؤسسه در ۱۱ دانشگاه دولتی خارج از پایتخت، در برجسته‌ترین دانشگاه هر ایالت در شبه جزیره مالزی به تدریس و فعالیت مشغول هستند. علاوه بر آموزش زبان، مؤسسه کنگ زی در دانشگاه مالایا همچنین دوره‌های مختلفی از جمله خوشنویسی چینی، نقاشی چینی و بازی‌های معروف چینی را برگزار می‌کند (Kongzi Institute UM Facebook, 2017). در سطح عملی، علاوه بر دوره‌های زبان عمومی، این مؤسسه دوره‌های ویژه مانداری را برای کارمندان دولت، نیروی پلیس و مدیران شرکت‌های بزرگی مانند Maybank و Petronas برگزار می‌کند. (Ngeow, 2017).

مؤسسه کنفوسیوس دیگری در پردیس دانشگاه SEGi در سال ۲۰۱۴ راه‌اندازی شد. از ویژگی‌های منحصر به فرد این مؤسسه، آن است که اولین مؤسسه‌ای محسوب می‌شد که در چهارچوب همکاری بین یک دانشگاه خصوصی در مالزی و یک دانشگاه محلی در چین ایجاد شد. فعالیت‌های این مؤسسه شامل برنامه اردوی تابستانی فرهنگی چین در سال ۲۰۱۶ بود که از طرف سفارت چین در مالزی حمایت مالی می‌شد و هدف آن، ارائه فرصتی به دانشجویان مالزیایی برای تجربه فرهنگ چینی در جزیره هاینان بود. فعالیت دیگر آن، برنامه آموزش معلمان چینی پیش‌دبستانی محلی بود که در ماه مه ۲۰۱۷ با حمایت مؤسسه کنفوسیوس، دانشگاه SEGi، هانبان و دانشگاه هاینان سازماندهی شد. این فعالیت‌ها و فعالیت‌های مرتبط ممکن است شکلی از «دیپلماسی مبادله» تلقی شوند که اغلب توسط چین به عنوان بخشی از کارزار دیپلماسی عمومی گسترده‌تر آن به کار می‌رود (Ptáčková & others, 2021: 131).

جمع‌بندی

دیپلماسی فرهنگی، دانش عمومی در مورد چین را در خارج از کشور افزایش می‌دهد و همین امر، به کاهش تنش‌ها و ایجاد محیط مساعدتر برای حضور بین‌المللی چین کمک می‌کند. توسعه موسسات کنفوسیوس که نمادی از مبادلات فرهنگی و زبانی هستند، در کنار توسعه «ابتکار یک کمربند-یک جاده» گواهی بر توانایی قدرت نرم چین در جهت شکل‌دهی به تصویر خود در جامعه بین‌المللی است. موسسات کنفوسیوس می‌توانند در اشکال مختلف و با انعطاف‌پذیری برای رسیدگی به نیازهای هر کشور ایجاد گردند و از این طریق موجب ارائه برنامه‌های تبادل فرهنگی و آموزشی در کنار تقویت روابط با سایر کشورها شوند.

منابع

- خانی، عادل. پرویز، ابراهیم. (۱۳۹۹). دیپلماسی نوین فرهنگی چین، *مجله دیپلماسی ایرانی*، ش

۱۰. قابل دسترس در: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/1990525/>

- Becard, D. S. R., & Menechelli, P. (March 19, 2019). Chinese cultural diplomacy: Instruments in China's strategy for international insertion in the 21st century. *Revista Brasileira de Política Internacional*. Retrieved August 29, 2022, from <https://www.redalyc.org/journal/358/35860327005/html/>
- KONGZIUM. Kong Zi Institute University of Malaya History. <http://kongziium.edu.my/main/about-us/>.
- KONGZIUM. Kong Zi Institute University of Malaya Introduction. http://kongziium.edu.my/eng/?page_id=2160.
- Ngeow, Chow B. 2017b. China's Religious Charm Offensive: The Case of Malaysia. *Asia Dialogue*. <https://theasiadialogue.com/2017/05/18/chinasreligious-charm-offensive-the-case-of-malaysia/>.
- Ptáčková, Jarmila; Klimeš, Ondřej; Rawnsley, Gary (2021). *Transnational Sites of China's Cultural Diplomacy: Central Asia, Southeast Asia, Middle East and Europe Compared*, palgrave macmillan.

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه شریف

spri.sharif.ir

spri@sharif.ir

[sharif.policy](https://www.instagram.com/sharif.policy)

[sharif-policy](https://www.linkedin.com/company/sharif-policy)

t.me/spri1

تهران، بلوار تیموری، میدان تیموری، محوطه آموزش دانشگاه شریف،
پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف

۰۲۱-۶۶۰۶۵۱۴۰